26/10/2020

Руси славе српске светитеље – шест векова

Верни народ у Русији већ шест векова пева песме посвећене српским светитељима, Светом Симеону Мироточивом, Светитељу Сави, Светом Арсенију, кнезу Лазару. Молитве су руски монаси донели са Свете Горе и Балкана, а пијанисткиња и теолог Ана Рашковић десет година радила је на сакупљању ових музичких рукописа и сабрала их на једном месту.

Књига “Песме српским светима у Руској црквенопојачкој уметности 16. до 19. века” у којој су песме српским светима из Русије, заправо је сведочанство о културно – историјским, духовним и црквеним спонама између два братска народа и две сестринске православне цркве.

Српски светитељи благо руске цркве

Прва три музичка записа у руску цркву улазе крајем 14. века, када је наш народ под Турцима био у изузетно тешком положају. Преузимање појања српским светим говори о томе колики је у том тренутку био значај који је Српска православна црква имала за своју браћу у Русији.

“Култови српских светих улазе у руски црквени календар током велике

богослужбене реформе, када они са студијског типика прелазе на јерусалимски богослужбени устав. Ми смо тај устав примили много раније 1319. године. Мењајући устав и књиге посредством својих монаха, пре свега на Светој Гори, али и на Балкану, у српској и бугарској цркви налазе готове словенске преводе. Тада су се наши језици много мање разликовали, па су могли да их користе за даљи рад на својим богослужбеним књигама", објашњава Рашковићева.
После Факултета музичке уметности у Београду наша саговорница постдипломске студије клавира завршила је на Државном конзерваторијуму "Глинка" у Нижњем Новгороду, где је завршила и докторске студије из музикологије, бавила се српском и руском црквенопојачком традицијом.

Усавршавање је наставила на Државном конзерваторијуму у Санкт Петербургу, а сада на Православном богословском факултету у Београду, где од недавно има звање научног сарадника, пише другу докторску дисертацију о култу српских светих у руским богослужбеним књигама.

Руси преписују од Срба

Русија је велико пространство, а њени музеји и архиви једнако су пространи. Било је потребно 10 година и пуно снаге да сакупи, обради и изнесе на светло дана ове рукописе, драгоцени материјал који има национални значај.

Нашој јавности је до почетка њеног рада било позато свега пар руских рукописа које нико није знао да дешифрује, Ана Рашковић је умела.

"Кад држите у рукама нешто што је писано пре 600 година, а свесни сте да је ваш народ у то време грцао под отоманском империјом, била су забрањена богослужења, унитаване књиге, то је невероватан осећај. Мењали смо богослужбени језик зато што су нам књиге унитаване. Са друге стране видела сам колико је једна драга нам сестрињска црква поштовала наше култове, тада као да се читав мој живот стекао у тој једној тачки, као да је све добило смисао", прича нам Рашковићева.

Она додаје да су службе писане у 13. и 14. веку у српским земљама заправо бисери српске средњовековне књижевности. То је служба Светом Сави Теодосија Хиландарца, тропар из Службе Светом Симеону који је такође писао Теодосије, ту је Служба Светом Арсенију, светог Данила Пећког, Служба Светом Краљу Милутину, Светог Данила Бањског и Служба Светом Кнезу Лазару непознатог Раваничанина.

Турски геноцид над српском културом

Преписивали су их монаси највећих руских манастира који су у том време имали статус данашњих најпрестижнијих универзитета, а то су, између осталих, чувена Тројице – Сергијева Лавра и Успењски храм Московског Кремља. Службе српским светима превођене су и у царским преписивачким радионицама у Москви у време Ивана Грозног, затим у Кирило – белозерском манастиру, а стигли су и до светиња на далеком северу Русије, као што су Соловјетски и Антоније Сијски манастир.

“Доста има потцењивања нашег народа, зато што ми не умемо да ценимо оно што имамо, а и не знамо шта имамо. Ови записи попуњавају историјску празнину коју су оставили векови туркократије. Ми смо доживели геноцид, уништење културе веома великих размера, нисмо га ни сада свесни. Најстарији запис у Хландару је стихира из Службе Светом Сави са краја 14. века, а онда практично до краја 18. века нема ничега са Хиландара. А где су записи из Србије? Четристо година ових рукописа, који су са неумске преведени на савремен нотацију из које може да пева свако, било да је професионалац или аматер, мислим да то ипак има неку истроијску тежину”, каже Рашковићева.

Ватикан чува песме о српским светитељима

Пројекат је изнела сама, није имала подршку ни једне институције из Србије и Русије. Коштало је много новца, али и времена, каже, уложила је велику жртву, у Русији наилазила на различита ограничења због строгих правила у њиховим институцијама.

“Можете дневно да прегледате пет рукописа. Нисам особа која има велику моћ убеђивања, мислим да ме је Божија рука водила, не знам како бих иначе ово постигла сама. Људи су ми давали и по 40 рукописа. За ових десет година прегледала сам преко 2000 руских рукописа, то јесте импозантна цифра, али је пре свега јако велики узорак матераијала, то са пуним ауторитетом могу да кажем. Обрадила сам скоро 300 стотине књига у којима се помињу српски свети”.

Ова скромна девојка великог знања ради као професор клавира у једној Основној музичкој школи у Београду и то јој је, како каже, болна тема, јер њено знање у земљи коју воли и за коју се ангажовала није адекватно оцењено.

“Оно што је бенефит, имам велики летњи и зимски распуст, па сам могла да радим на прикупљању и обради песама српским светима”, каже.

У свом истраживању Ана Рашковић стигла је и до Ватикана, где се такође чувају песме српским светима, важне за хришћане, а посебно православне, свуда у свету.

Књиге сачували и Бели Руси

Бежећи пред Турцима са наших простора после реформе патријарха Никона, староверци су са собом носили богослужбене књиге, исто су радили и Руси после Октобарске револуције. Песме које славе Светог Саву и Светог Кнеза Лазара тако су сигурно доспеле и до архива великих градова Европе.

Наша саговорница је убеђена да их чува и Америчка конгресна библиотека. Жеља јој је да их све сакупи, јер је реч о непроцењивом благу српског народа.

“Надам се да ће неко препознати колико је ово важно, захвална сам јако, али помало и тужна што је штампање књиге помогла једна америчка фондација из Вашингтона. Није имао ко други. Гостовање на Спутњику је прва српска промоција књиге, а надам се скорој и у Санкт Петербургу”, каже Ана Рашковић.

Она је и аутор више од четрдесет студија и текстова о црквеном појању и духовној музици, којом се бави и практично, као појац, хорски певач и црквени диригент.

mitropolija.com